

Nordica Helsingiensia 48 Dialektforskning 5

Ideologi, identitet, intervention

Nordisk dialektologi 10

Redigerad av Jan-Ola Östman
Caroline Sandström
Pamela Gustavsson
Lisa Södergård

Nordica Helsingiensia 48
Dialektforskning 5

Ideologi, identitet, intervention Nordisk dialektologi 10

Redigerad av

Jan-Ola Östman, Caroline Sandström, Pamela Gustavsson & Lisa Södergård

Nordica
Finska, finskugriska och nordiska institutionen
Helsingfors universitet
2017

© Författarna och redaktörerna

Denna bok är nr 48 i serien Nordica Helsingiensia och nr 5 i dess underserie
Dialektforskning.

Ansvarig utgivare:
Nordica vid Finska, finskugriska och nordiska institutionen,
Helsingfors universitet.

Distribution:
Unigrafia
<http://shop.unigrafia.fi/>
books@unigrafia.fi

Pärm: Olli Miettinen
Fotografi: Janina Öhman

Ombrytning: Leila Mattfolk

ISSN 1795-4428
ISBN 978-951-51-2996-3 (hft)
ISBN 978-951-51-2997-0 (PDF)

Tryckt i Finland av Unigrafia
Helsingfors 2017

Till minne av
Lars Huldén (1926–2016)
Kristina Nikula (1943–2014)

Innehållsförteckning

<i>Fyrtio år av nordiska dialektologkonferenser</i>	9
Plenarföredrag	
<i>Nordfinländska dialektgränsen</i>	15
Ann-Marie Ivars	
<i>Variation, förändring, interaktion – Personliga pronomen i Helsingforsfinska</i>	35
Hanna Lappalainen	
<i>Syntaktiske oplysninger i dialektordbøger og store nationale ordbøger</i>	43
Karen Margrethe Pedersen	
<i>Sprog – krop – sted: Dialektsamfundets meningsskabende orden</i>	57
Pia Quist	
<i>Kameleonter och zebror i nordgermanska dialekter</i>	73
Tomas Riad	
<i>Hva skal til for å høres ut som du hører til? Forestillinger om dialektale identiteter i det senmoderne Norge</i>	91
Unn Røyneland	
Sektionsföredrag	
<i>Et par øjne så skarpe som svenske fjæl – Nordiske og andre nabolande i jysk ordforråd og fraseologi</i>	111
Torben Arboe	
<i>Kor gamle er dei norske dialektane?</i>	123
Ivar Berg	
<i>Dialektala oppdateringar på Facebook</i>	133
Björn Bihl & Camilla Grönvall	
<i>Nyt lys over de vest- og sønderjyske dialekter</i>	147
Kurt Braunmüller	
<i>Supradentalernas datering</i>	161
Staffan Fridell	
<i>Dialektændringer i 1800-tallet – Horisontal eller vertikal konvergens?</i>	171
Asgerd Gudiksen	
<i>Förändringar och variation i användningen av ett isländskt upplevarverb</i>	181
Margrét Jónsdóttir	
<i>Intervensjon i norsk langdistansebinding</i>	195
Marit Julien	
<i>Finske lånnord i norsk – og i Norsk Ordbok</i>	207
Knut E. Karlsen & Dagfinn Rødningen	
<i>Tonelagsnøytralisering i våmhusmålet i Ovansiljan</i>	219
Gjert Kristoffersen	

<i>Demografi och finska dialekter</i>	229
Pirkko Nuolijärvi	
<i>Dagens dialektsituation i Mora: Från individ till samhälle</i>	237
Emil Paulsrud	
<i>Uppfattningar om Vasasvenskans kännetecknande språkdrag inne i och utanför staden: En diskussion om salience</i>	245
Viveca Rabb	
<i>Negationsharmoni på svensk språkgrund</i>	257
Henrik Rosenkvist	
<i>Förändringar i verbens fonologi och morfologi i dialekterna i Pedersöre i Österbotten och Sibbo i Nyland</i>	269
Caroline Sandström & Maria Rönnbacka	
<i>Dialektgeografiska frågor kring tonaccent och betoning hos sammansatta ord i nordiska dialekter</i>	281
Mathias Strandberg	
<i>Åländska lateraler</i>	293
Eva Sundberg & Ida Toivonen	
<i>Vad kan kategoriseras som ackommodation i samtal och vem anpassar sig till vem?</i>	303
Eva Sundgren	
<i>Folkdialektologi i Sydösterbotten – Metodologiska synpunkter på materialinsamling med hjälp av kartor</i>	319
Väinö Syrjälä	
<i>Talko – korpus över den talade svenskan i Finland: Korpusbygge i teori och praktik</i>	331
Lisa Södergård & Therese Leinonen	
<i>Apokope av slutvokal i åländska infinitiver</i>	341
Ida Toivonen	
<i>Eit maskulint i-mål</i>	351
Dagfinn Worren	

Workshoppar

<i>Kontakter mellan skandinaviska och östersjöfinska språk i Baltikum</i>	363
Riho Grünthal	
<i>Svenska lånnord i den västra gruppen av estniska kustdialekter</i>	369
Sofia Björklöf	
<i>Estlandssvenska</i>	395
Henrik Rosenkvist	
<i>Gammalsvenskbydialekten: En översikt av morfologin</i>	401
Alexander Mankov	
<i>En akustisk studie av [ʔ] i estlandssvenska</i>	413
Susanne Schötz, Francis Nolan & Eva Liina Asu	
<i>Dialekt og turisme</i>	423
Marie Maegaard & Malene Monka	
<i>Lingvistiska dialektlandskap, estetik och språklig självintervention</i>	429
Jan-Ola Östman	

Epilog

<i>IDEOLOGI, IDENTITET OCH INTERVENTION</i> eller <i>OVILLKORLIGT ACCENTSAMMANFALL</i> Evander (Erik Andersson)	441
---	-----

Bilagor

<i>Bilaga 1.</i> Tionde nordiska dialektologkonferensen – Deltagarförteckning	445
<i>Bilaga 2.</i> Konferensprogrammet för den Tionde nordiska dialektologkonferensen	448
<i>Bilaga 3.</i> Konferenskommittén för den Tionde nordiska dialektologkonferensen	452
<i>Bilaga 4.</i> Nordiska dialektologkonferenser 1978–2014 samt publikationer från dessa	453



Fyrtio år av nordiska dialektologkonferenser

Tionde nordiska dialektologkonferensen hölls i Mariehamn på Åland den 20–23 augusti 2014. Konferensen ordnades på konferenscentret Alandica Kultur och Kongress.

Temat för konferensen var ”Ideologi, identitet, intervention”, men som alltid på de nordiska dialektologkonferenserna var alla ämnen som rör dialekter och språkvarieteter välkomna. Konferensen lockade omkring 100 dialektologer från olika håll.

Konferensen ordnades av ett team på fyra personer – Jan-Ola Östman (huvudansvarig), Caroline Sandström, Pamela Gustavsson och Lisa Södergård – som representerade Helsingfors universitet (nordiska språk vid Finska, finskugriska och nordiska institutionen), Institutet för de inhemska språken (Ordbok över Finlands svenska folkemål) respektive Svenska litteratursällskapet i Finland. Arrangörerna backades upp av dialektologer och av språkvetare vid andra universitet i Finland; tillsammans bildade vi en konferenskommitté. I tillägg till det stöd vi fick av våra respektive institutioner, vill vi specifikt nämna konferensens huvudsponsorer: Svenska litteratursällskapet i Finland, Vetenskapliga samfundens delegation i Finland, Letterstedtska föreningen och Oskar Öflunds stiftelse.

Konferensen öppnades av Ålands dåvarande politiska ledare, lantrådet Camilla Gunell. I tillägg till det språkvetenskapliga programmet gavs möjlighet att besöka Ålands sjöfartsmuseum och Ålands landskapsarkiv. Efter konferensen ordnades en exkursion där den åländska dialektexperten Eva Sundberg berättade om lokala dialekter och namn. Exkursionen tog deltagarna till Önningeby museum och till Kastelholms slott, Jan Karlsgårdens friluftsmuseum och den intilliggande Smakbyn med åländska specialiteter. För många av deltagarna var detta deras första besök på Åland – och deras första kontakt med åländska språkliga varieteter.

Den första konferensen i serien nordiska dialektologkonferenser ordnades i Sverige år 1978 och det finns inga tecken på att denna konferensserie inte skulle behövas.

Konferensen har ordnats vart fjärde år i en etablerad ordningsföljd: Sverige, Finland, Norge, Danmark – och vi ser fram emot att den elfte konferensen ordnas på Island. Konferensen har ordnats två gånger tidigare i Finland – i Österbotten och i Nyland, så det var passande att dialektologerna den här gången fick bekanta sig med landskapet Åland.

Den tionde dialektologkonferensen till ära infördes en rad nya arbetsformer, speciellt kan vi nämna workshopparna. I och med att konferensen ägde rum i den östra delen av Norden var vi glada att kunna ha både en workshop om kontakter mellan skandinaviska och östersjöfinska språk i Baltikum och en workshop om estlandssvenskan (inklusive svenskan i Gammalsvenskby i Ukraina). Arbetsformen i workshopparna varierade och följde inte alltid systemet med föredrag på 20 minuter följt av diskussion på fem minuter.

Med konferensens inbjudna plenarföredrag ville arrangörerna visa på dialektologins bredd: den språkhistoriska och fonologiska dimensionen i Tomas Riads föredrag; den lexikografiskt inspirerade dialektforskningen, utökad med syntaktiska analyser i Karen Margrethe Pedersens föredrag; den finska dialektologins och samtalsanalysens perspektiv i Hanna Lappalainenens föredrag; och den finlandssvenska dialektforskningen, dess tradition och nydanande i Ann-Marie Ivars föredrag.

Temat för konferensen, *Ideologi, identitet, intervention*, behandlades i många föredrag och speciellt i Unn Røynelands och Pia Quists plenarföredrag om platsers och ställens betydelse för föreställningar om dialektala identiteter och för dialektalares betydelseskapande och identitetskonstruktion i vårt senmoderna Norden. Dialekt och identitet har av tradition hört samman; den här aspekten behandlades också bl.a. i en workshop om turism och kommodifiering av dialekter. Ideologi kan ses som en utvidgning av identitet – lokal, global, glocal ideologi – hur det vi tar för givet och inte ifrågasätter påverkar oss och hur det påverkar olika språkvarieteter. Intervention är flertydigt, men frågan är inte bara hur dialektala identiteter tar sig uttryck i dagens senmoderna samhälle utan också vad förhållandet är mellan traditionella, relativt stabila identiteter och de alltmer flytande identiteter och ideologier vi upplever: Hur ser de ideologier ut som tas som rättesnöre för vårt språkliga handlande i dag? Och det som specifikt rör intervention: Vilken är dialektforskarens roll i detta? Kan dialektforskare med moderna metoder undersöka varieteter utan att lämna alltför stora avtryck i det språksamhälle som undersöks, utan att våra analyser blir sociala interventioner? Detta är en ständigt återkommande fråga, men en fråga

vi aldrig får glömma att ställa när vi är ute på fältarbete. Konferensen hade också en workshop om dokumentationslingvistik som tangerade detta ämne.

I tillägg till allt detta såg konferensen också presentationer av ny litteratur och av postrar samt en lång rad demonstrationer av olika webbsidor och av nya verktyg och resurser som vi alla kommer att ha stor glädje av under de kommande åren.

Arrangörerna är speciellt glada över att de åländska varieteterna direkt diskuterades i två föredrag (av Ida Toivonen och Eva Sundberg), och de berördes även i Ann-Marie Ivars föredrag. Alla dessa tre återfinns som artiklar i denna bok. Vi hoppas att dessa kan inspirera till fortsatt arbete med de åländska dialekterna. Vi är också glada över att vi lyckats föra samman representanter för den nordgermanska dialektforskningen med den dialektforskning som görs om finska och finskugriska språk och dialekter (se bl.a. de två workshopparna om detta): de översikter vi fick i Pirkko Nuolijärvis och Hanna Lappalainens föredrag hoppas vi kan inspirera till ytterligare samarbete och samförstånd – båda publiceras i omarbetad form i denna bok. Slutligen är vi väldigt glada över att så många dialektologer kom till Åland även från andra än de nordiska länderna – från Tyskland, från Kanada, från Ryssland och från USA.

Sammanfattningarna av förslag till föredrag på konferensen granskades kollegialt av medlemmarna i konferenskommittén och de artiklar som sändes in på basis av sektionföredragen har gått igenom en anonym peer review-process.

Föreliggande volym är baserad på de föredrag som presenterades på den tionde nordiska dialektologkonferensen, men artiklarna går som sig bör mycket mera på djupet än vad som kan göras i en muntlig presentation. Vi hoppas konferensvolymen dels påminner alla om den intressanta diskussionen och allt tankeutbyte som ägde rum under konferensen, dels fördjupar vår kunskap om de nordiska dialekterna och inspirerar till vidare diskussion på nästa nordiska dialektologkonferens.

Till slut ett stort och varmt tack till alla deltagare i konferensen och till alla som stött oss arrangörer på allehanda sätt! Tack!

Jan-Ola Östman, Caroline Sandström, Pamela Gustavsson, Lisa Södergård

Gammalsvenskbydialekten: En översikt av morfologin¹

Alexander Mankov

Sankt Tichons humanistiska universitet, Moskva

Abstract

The dialect of Gammalsvenskby is the only surviving Scandinavian dialect in the territory of the former Soviet Union. Historically, it belongs to the group of Swedish dialects of Estonia and goes back to the dialect of the island of Dagö (Hiiumaa). Because of the severe endangerment in which the dialect is currently situated, the most urgent task is to collect, classify, and publish the factual material. This paper gives a concise outline of the morphology of the dialect. The sources for the material presented here are interviews with fluent speakers of the dialect recorded by the author during fieldwork in the village.

Inledning

Gammalsvenskby är belägen i Cherson-regionen i Ukraina, vid stranden av Dnjepr. Byn grundades 1782 av inflyttade från Dagö, som på den tiden hörde till Ryssland. Deras modersmål var Dagödialekten. Med all sannolikhet har antalet svenska invånare i byn aldrig överstigit 1000. Nu är antalet personer som kan dialekten inte fler än 15, och de är alla födda på 1920–1930-talen. Sedan 2004 har jag vistats i Gammalsvenskby varje år med avsikt att dokumentera dialekten. I denna artikel ger jag en kortfattad beskrivning av den dialektvariant som talas av de mest flytande talarerna². Det mesta av materialet har insamlats i intervjuer med Anna Lyutko (1931–2013), Lidia Utas (född 1933) och Melitta Prasolova (född 1926).

Stavning

För den nutida dialekten har jag utarbetat följande stavningssystem (för detaljer, se Mankov 2013).

¹ Denna studie är utförd med stöd av Svenska institutet (Stockholm) och Russian Science Foundation for the Humanities (РГНФ). Artikeln utgör väsentligen en översättning och förkortning av Mankov (2013a). Jag vill tacka Tamara Torstendahl-Salytjeva för hennes stöd i min Gammalsvenskby-forskning. Jag tackar också Ludvig Forsman för en ingående och detaljerad recension av denna artikel.

² Om olika typer av talare av hotade språk se t. ex. Grinevald & Bert (2011).

Vokalerna: *a* [a], *ā* [a:], *e* [ɛ], *ē* [e:ⁱ, ɛ:ⁱ], *i* [i], *ī* [i:], *o* [o], *ō* [o:], *u* [u], *ū* [u:], *y* [y], *ä* [ɛ], *ā* [ɛ:], *ö* [œ], *ō* [œ:], *ü* [ɥ], *ū* [u:], *äi* [ɛ:ⁱ, ɛi], *öü* [œ:^u, œü].³

Konsonanterna: *b* [b], *d* [d], *ḍ* [ḍ], *f* [f], *g* [g], *h* [h], *j* [j], *k* [k], *l* [l], *l̥* [l̥], *m* [m], *n* [n] ([ŋ] framför *k*), *ṅ* [ṅ], *ŋ* [ŋ], *p* [p], *r* [r], *s* [s], *ʃ* [ʃ], *t* [t], *t̥* [t̥], *v* [v], *x* [x], *z* [z], *ʒ* [ʒ].

Konsonanterna *p*, *t*, *k* är oaspirerade; *ḍ*, *t̥*, *ṅ* är postalveolara *d*, *t*, *n*; *dj*, *gj*, *nj*, *sj*, *tj* betecknar palataliserade konsonanter; *skj*, *stj* är [skⁱ, stⁱ]. Långa konsonanter inom morfemen dubbeltecknas: *tummär* 'tom'. Om en lång konsonant står framför en annan konsonant inom ett morfem, betecknas dess längd inte: *vänt* [ven:t] 'vänta'; på morfemgränsen betecknas konsonantlängden: *tumm-t* (neut. sg. av *tummär*). Binde-streck används för att visa sammansättningsled (t.ex. *sīr-boʃʃ* 'soppa med ängssyra', *hjȫl-släe* 'ihjälslagen') och enklitiska former av personliga pronomen (t.ex. *hāv-e* 'hade det', *vār-e* 'var det', *to-de* 'när du'); det används också vid ordgränser där postalveolara konsonanter förekommer (t.ex. *vā-ṅ* < *vār han*). Ordbetoningen visas endast om den inte faller på första stavelsen: *konföre* 'varför', *loṅāṭīār* 'för länge sedan'. Frasbetoningen betecknas med ', t.ex. *slū* 'hjȫl. Fonetiska varianter skiljs med /, morfologiska med //.

Substantiv

Morfofonologiska typer av maskulina, feminina och neutral substantiv ges i tabellerna 1, 2 respektive 3.

Tabell 1. Morfofonologiska typer av maskulina substantiv⁴

Typ	Best. sg.	Pl.	Best. pl.	Exempel
m.1a	-en	-ar	-a// -ana	<i>fisk</i> , <i>fisk-en</i> , <i>fisk-ar</i> , <i>fisk-a// -ana</i> 'fisk'
m.1b	-n			<i>kvüst</i> , <i>kvüst-n</i> , <i>kvüst-ar</i> , <i>kvüst-a// -ana</i> 'kvist'
m.1c	-ṅ			<i>stūl</i> , <i>stūṅ</i> , <i>stūl-ar</i> , <i>stūl-a// -ana</i> 'stol'
m.1d	-Ø			<i>bjün</i> , <i>bjün</i> , <i>bjün-ar</i> , <i>bjün-a// -ana</i> 'björn'

³ Jag är medveten om att användningen av bokstäverna *o*, *u*, *ü* (och de långa *ō*, *ū*, *ü*) i stället för *å*, *o*, *u* kan framkalla en viss tvekan hos svenskspråkiga forskare. Min ursprungliga avsikt var naturligtvis att göra stavningen maximalt tillgänglig för alla läsekreter, inte att utesluta nordiska. En av anledningarna till den stavning jag valt var också att den mycket frekventa bokstaven *ā* kanske ser lite klumpig ut och kunde orsaka problem i tryck. Men nuförtiden är skälet till att lämna stavningen som den är att ganska många studier som följer denna stavning redan har publicerats. Dessutom har jag påbörjat en ordbok över dialekten med detta stavningssystem. Under dessa förhållanden kunde en förändring i detta skede i stavningen skapa mer förvirring än noggrannhet.

⁴ För detaljer se Mankov (2011a; 2013b; 2014).

m.1e	-en	-j-ar	-j-a//j-ana	säck, säck-en, säck-j-ar, säck-j-a//j-ana 'säck'
m.2a	-en/-n/-Ø	-är//ar	-e//ena// -a//ana	svänsk, svänsk-en, svänsk-är//ar, svänsk-e//a// ana 'svänsk'
m.2b	-n	-är//Ø	-e//ena//na	bokar, bokan, bokar-är, bokar-e//bokana 'bagare' biggjar, biggjan, biggjar//biggjar-är, biggjar-e// ena 'byggare'
m.3a	-n	-r	-na	stoka, stoka-n, stoka-r, stoka-na 'käpp'
m.3b	-an	-ar	-ana//a	änd, änd-an, änd-ar, änd-a//ana 'ända'
m.4	-n/-Ø	-är med omljud	-re/-e med omljud	füt, füt-n, fēt-är, fēt-re 'fot'

Tabell 2. Morfonologiska typer av feminina substantiv

Typ	Best. sg.	Pl.	Best. pl.	Exempel
1a	-e	-ar	-ana	brü, Brü-e, Brü-ar, Brü-ana 'brud'
1b	-e//ja	-j-ar	-j-ana	sänj, sänj-e, sänj-ar, sänj-ana 'säng'
2a	-Ø	-r	-na	viku, viku, viku-r, viku-na 'vecka', näsa, näsa, näsa-r, näsa-na 'näsa'
2b	-a	-ar	-ana	hän, hän-a, hän-ar, hän-ana 'höna', sistär, sistr-a, sistr-ar, sistr-ana 'syster'
2c	-j-a	-j-ar	-j-ana	kirke, kirkj-a, kirkj-ar, kirkj-ana 'kyrka'
3	-e	-är med omljud	-re/-e med omljud	bük, bük-e, bēk-är, bēk-re 'bok'

Tabell 3. Morfonologiska typer av neutrala substantiv

Typ	Best. sg.	Pl.	Best. pl.	Exempel
(a)	-e/-Ø	-är	-ena/-na	lōmb, lōmb-e, lōmb-är, lōmb-ena 'lamm', fīnstät, fīnstr-e, fīnstr-är, fīnstr-ena 'fönster', klē, klē(e), klēär, klē(e)na 'tyg'
(b)	-Ø	-r	-na	stikke, stikke, stikkä-r, stikke-na 'stycke' öua, öua, öua-r, öua-na 'öga'

Adjektiv

Adjektivet har följande former i Gammalsvenskybdialekten (jfr Mankov 2011b).

Tabell 4. Adjektivets former

Sg. (stark form)			Pl.		Svag form
Mask.	Fem.	Neut.	Attributiv ⁵	Icke-attributiv	
varm-är 'varm'	varm	varm-t	varm	varm-ar	varm

⁵ Jämför: *tfō varm rokkar* 'två varma klänningar' och *täs rokka jära varmar* 'de här klänningarna är varma'.

Tabell 5 visar de morfofonologiska typerna av adjektiv.

Tabell 5. Morfofonologiska typer av adjektiv

	Mask. sg.	Fem. sg.; attributiv pl.; svag form	Neut. sg.	Icke-attr. pl.
Typ 1	<i>tummär</i> 'tom' <i>när</i> 'ny'	<i>tumm</i> <i>nī</i>	<i>tummt</i> <i>nitt</i>	<i>tummar</i> <i>nīar</i>
Typ 2	<i>dīran</i> 'dyr' <i>fālan</i> 'vacker'	<i>dīr</i> <i>fāļ</i>	<i>dītt</i> <i>fātt</i>	<i>dīrar</i> <i>fālar</i>
Typ 3	<i>liklendar</i> 'lycklig' <i>rostndär</i> 'rostig' <i>nakondär</i> 'naken'	<i>likle</i> <i>roste</i> <i>nako</i>	<i>liklet</i> <i>rostet</i> <i>nakot</i>	<i>liklendar</i> <i>rostndar</i> <i>nakondar</i>

Till typ 1 av adjektiven hör stammar som slutar på konsonanter (utom *r*, *ļ*) och på långa vokaler; till typ 2 hör stammar som slutar på *r*, *ļ*; till typ 3 stammar som slutar på korta vokaler. Adjektiv av typ 1 och 2 bildar grupper beroende på regelbundenheter i sandhi, vilka kan iakttas i fogen mellan roten/stammen och ändelsen i neutrum. Några exempel ges nedan.

Stammar på *m*, *v*, *s*:

häisär – *häis* – *häist* 'hes'; *kvassär* – *kvass* – *kvasst* 'vass'; *ljūsär* – *ljūs* – *ljüst* 'ljus';
löösär – *löös* – *löüst* 'lös'; *lūmmär* – *lūmm* – *lūmmt* 'ljum';
skäivär – *skäiv* – *skäift* 'krokig'; *vīsär* – *vīs* – *vi[s:]t* 'nykter'

Stammar på *g*, *k*, *p*:

argär – *arg* – *arft*; *b[ɛ:i]kär* – *b[ɛ:i]k* – *b[ɛi]fft* 'blek'; *djūpär* – *djūp* – *djūfft*;
lōgär – *lōg* – *lōft*; *mņjūkär* – *mņjūk* – *mņjūfft* 'smidig'; *sjūkär* – *sjūk* – *sjūfft*;
tjokkär – *tjokk* – *tjofft*

Stammar på *t*:

b[œ:u]tär – *b[œ:u]t* – *b[œü]tt* 'blöt'; *flātär* – *flāt* – *flāt/flatt*;
hāitär – *hāit* – *h[ɛi]tt* 'het'; *kvītär* – *kvīt* – *kvitt* 'vit';
s[e:i]tär – *sēt* – *s[ɛ]tt* 'söt'; *vōtär* – *vōt* – *vott* 'våt'

Stammar på *tt*, *tļ*, *nt*:

brantär – *brant* – *brant*; *koļtär* – *koļt* – *koļt*; *māttär* – *mātt* – *mātt*.

Hit hör talrika adjektiv med suffixet *-at-*: *gū-lūftatär* 'välluktande', *kruka-bäinatär* 'krokbent', *skimlatär* 'möglig', *spits-näsätär* 'spetsnosig', *slappatär* 'ovårdad', *trūtt-mokkatär* 'med tjocka läppar' m.m.

Stammar på *l*, *n*:

bründär – brün – brünt 'brun'; *fülldär – füll – füllt* 'full';
grëndär – grēn – grënt 'grön'; *häildär – häil – häilt* 'hel';
runndär – runn – runnt 'rund'; *räindär – rāin – räint* 'ren'

Stammar på *ŋ*:

uŋŋär – uŋŋ – umft 'ung'; *lōŋär – lōŋ – lāmft* 'lång'; *trāŋär – trāŋ – trāmft* 'trång'

Stammar som slutar på långa vokaler och diftonger:

blōär – blō – blott 'blå'; *brāiär – brāi – brāitt* 'bred'; *dēär – dē – dett* 'död';
döüär ['dœ:uwer] – *döü – döüft* 'döv';
höüär ['hœ:uwer] – *höü – höüft* [hœüf:t] 'hög'; *mnjüär – mnjü – mnjütt* 'smal'

Stammar på *r* och *l*:

bāran – bār – bāt 'bar'; *stūran – stūr – stuft* 'stor'; *sjūran – sjūr – sjütt* 'sur';
svōran – svōr – svott 'svår'; *torran – torr – tott* 'torr'; *bōlan – bōl – bott/bōt* 'slö';
fūlan – fūl – fütt 'ful'
 Tvåstaviga: *vakran – vakär – vakät* 'snäll'; *ga[mː]lan – gamöl – gam(m)ät* 'gammal'

Pronomen⁶

De personliga pronomenen i Gammalsvenskbydialekten ges i översikten nedan.

Tabell 6. Personliga pronomen

	Sg.			Pl.		
	1 p.	2 p.	3 p.	1 p.	2 p.	3 p.
Subjekt	<i>ja</i> [ja]	<i>tō</i> [tœ]; svag: <i>-de</i> [dɛ]	m.: <i>han</i> [han(:)]; svag: <i>-en</i> [ɛn]/-n f.: <i>hon</i> [hon(:)]; svag: <i>-on</i>	<i>ve</i> [vɛ]	<i>ne</i> [nɛ]	<i>tom</i> ; svag: <i>-dom</i>
Objekt	<i>me</i> [mɛ]	<i>te</i> [tɛ] svag: <i>-de</i> [dɛ]	n.: <i>he</i> [hɛ]; svag: <i>-e</i> [ɛ]	<i>oss</i> [os:]	<i>jār</i> [ja(:)ɾ]	

Tō, *te*, *han*, *hon*, *he*, *tom* har en svag och en stark fonetisk form. Den starka formen förekommer i början av satsen (oberoende av frasbetoning) och i regel i en betonad position. Den svaga formen förekommer enklitiskt. Jämför: *Tom 'sō me* 'De såg mig' och '*Sō-dom me?* 'Såg de mig?'

De possessiva pronomenen har följande form.

⁶ Se Mankov (2011b).

Tabell 7. Possessiva pronomen

	Sg.			Pl.
	Mask.	Fem.	Neut.	
Attributiv	<i>min, tin, sin</i> <i>vör, jār</i>		<i>mit(t), tit(t), sit(t)</i> <i>voʃ(t), jaʃ(t)</i>	<i>min, tin, sin</i> <i>vör, jār</i>
Icke-attributiv	<i>minnan, tinnan</i> <i>sinnan</i> <i>vōran, jāran</i>	<i>mīna, tīna</i> <i>sīna</i> <i>vōra, jāra</i>	<i>mitta, titta, sitta</i> <i>voʃ(t)a, jaʃ(t)a</i>	<i>mīnar, tīnar, sīnar</i> <i>vōrar, jārar</i>

De possessiva pronomenen för 3 p. sg. är *hans* och *hānaʃ*, pl. *tāiʃ*. De olika demonstrativa pronomenen ges nedan.

Tabell 8. 'den här'

		Attributiv			Icke-attributiv		
		Mask.	Fem.	Neut.	Mask.	Fem.	Neut.
Sg.	Subjekt/objekt	<i>tān, tāsn</i>	<i>tās [tes(:)]</i>	<i>tāt</i>	<i>tān, tāsn</i>	<i>tāssa</i>	<i>tāt(t)a</i>
	Genitiv	—			<i>tāsns</i>	<i>tāssas</i>	<i>tāttas</i>
Pl.	Subjekt/objekt	<i>tās [tes(:)]</i>			<i>tāssar</i>		
	Genitiv	—			<i>tāssaʃ</i>		

Tabell 9. 'den där'

		Mask.	Fem.	Neut.
Sg.	Subjekt/objekt	<i>han [han(:)]</i>	<i>hon [hon(:)]</i>	<i>he [he]</i>
	Genitiv	<i>hans</i>	<i>(hōns)</i>	<i>(hēs)</i>
Pl.	Subjekt/objekt	<i>tom</i>		
	Genitiv	<i>(toms)</i>		

Efter dessa demonstrativa pronomen är substantivet alltid i bestämd form och adjektivet i svag form: *tān rokken* 'den här klänningen', *tās kālije* 'den här kvinnan', *tāt bōne* 'det här barnet', *tās männe* 'de här männen', *tās kālijana* 'de här kvinnorna', *tās bōna* 'de här barnen'; *tān rīk mann* 'den här rika mannen'.

Pronomenet 'sådan' har formerna *slikār – slīk – slūft*. I betydelsen 'samma' används *han, hon, he, tom + äin* (den svaga formen av *än* 'en'): *Tom jāra he 'äin folke soʃʃ-som ve* 'De (ryssarna) är samma folk som vi'. I pluralis förekommer också formen *äitt*: *Tom jāra (grād) 'äitt* 'De är (helt) identiska' (*grād* < tyska *gerade*).

De interrogativa pronomenen har följande former: 'vem' – *koʃe*; 'vems' – *koʃ(ʃ)*; 'vad' – *ko*; 'vilken' – *kofār* och *kolikār* (fem. *kolik*, neut. *kolüft*).

Indefinita pronomen: basordet för 'någon' är *än* (mask.), *äin* (fem.), *äit* (neut.); de icke-attributiva formerna är *ännan*, *äina* respektive *äitta*. Pluralformerna av detta

pronomen används inte, i stället används *sum(m)lar*. Även ordet *nóslas* förekommer vid substantiv i pluralis. En översikt av andra indefinita pronomen ges nedan.

Tabell 10. 'en viss; någon'

		Mask.	Fem.	Neut.
Sg.		<i>sum(m)lan</i>	<i>sum(m)öl!/-äl</i>	<i>sum(m)ät!/-öt, sumt</i>
Pl.	Attr.	<i>sum(m)öl!/-äl</i>		
	Icke-attr.	<i>sum(m)lar</i>		

Pronomenet *nōn* 'någon' (genitiv *nōns*) förekommer inte attributivt: i attributiv användning förekommer *än* i singularis och *sumlar*, *noslass* i pluralis. 'Någonting' är *nōat*.

Tabell 11. 'annan'

			Mask.	Fem.	Neut.
Sg.	Attr.	Stark	<i>andär</i>	<i>ār</i>	<i>anat</i>
		Svag	<i>anan</i>	<i>ār</i>	<i>ana</i>
	Icke-attr.		<i>anan</i>	<i>āra</i>	<i>ana</i>
Pl.	Attr. (stark och svag)		<i>ār</i>		
	Icke-attr.		<i>ārar</i>		

Formerna för 'varandra' är *ännan anan* m., *äina āra* f., *äitta āna* n. Om detta uttryck syftar på personer av olika kön, används den neutrala formen: *Tom tola äitta mä ana* 'De (mannen och kvinnan) talar med varandra'.

'Varje' är *kvār* och böjs inte. Efter detta pronomen är substantiven alltid bestämda, adjektiven är svaga. I uttrycket *kvat ana* 'varandra' förekommer den neutrala formen *kvat* oberoende av genus.

'Både' är *bō* (attr.), *bōar* (icke-attr.). Efter *bō* är substantivet alltid i bestämd form. 'Ingen' i attributiv ställning är *iņa*. I uttryck med *iņa* förekommer ofta adverbet *änt* 'inte' som sätts efter verbet, t. ex. *Ja hār änt iņa svatt skjott* 'Jag har ingen svart skjorta'. 'Ingen' i icke-attributiv ställning är *ijen*, gen. *iņens*. 'Ingenting' är *iņatiņ*.

Det finns inget speciellt pronomen som motsvarar svenskans *man*. I detta fall används personliga pronomen, oftast 'du': *Tärúpp e Komi tār vār um dāen so mike harkrankar, än-de änt kunnt arbet, so gā-de 'upp äild, än-e rūkār, o so arbete-de üte räiken* 'Däruppe i Komi där var på dagen så mycket mygg att man inte kunde arbeta, så gör man eld, så att den röker, och arbetar i röken'.

Verb

Verbparadigmet i dialekten består av följande former (jfr Mankov 2012): 1) infinitiv (som alltid sammanfaller med presens pl. och i de flesta fall med imperativ sg.); 2) presens sg.; 3) imperativ pl.; 4) preteritum; 5) supinum. Preteritum och supinum av de svaga verben är alltid identiska.

Verben fördelar sig i följande tre konjugationer beroende på deras form i preteritum och supinum: 1) verb som slutar på *-a* i preteritum och supinum (svaga verb med stammar på *-a*); 2) verb som slutar på dental klusil i preteritum och supinum (svaga verb med stammar på konsonanter, långa vokaler och diftonger); 3) verb med rotförändringar (starka och oregelbundna).

Morfofonologiska typer och s-former av första konjugationen ges i tabell 12.

Tabell 12. Morfofonologiska typer inom första konjugationen

Typ	Infinitiv; presens pl.; imperativ sg.	Presens sg.	Imperativ pl.	Preteritum/ supinum
1a	<i>boka</i> 'baka'	<i>bokar</i>	<i>bokae</i>	<i>boka</i>
1b	<i>vänt</i> 'vänta'	<i>väntar</i>	<i>vänte</i>	<i>vänta</i>
	<i>kļīstār</i> 'vitkalka'	<i>kļīstrar</i>	<i>kļīst(ā)re</i>	<i>kļīstra</i>
1c	<i>inke se</i> 'stöna'; imper. <i>inke-de änt</i>	<i>inkjar se</i>	<i>inke jār (änt)</i>	<i>inkja se</i>
	<i>skinde se</i> 'skynda sig'	<i>skindar se</i>	<i>skinde jār (änt)</i>	<i>skinda se</i>
	<i>bire</i> 'börja'	<i>birjar; bire</i>	<i>bire</i>	<i>birja</i>

Tabell 13. s-former

	Infinitiv; presens sg. och pl.; imperativ sg.	Imperativ pl.	Preteritum/supinum
1a	<i>bruta-s</i> 'brottas'	<i>bruta-s-e</i>	<i>bruta-s-t</i>
1b	<i>ōnda-s</i> 'andas'	<i>ōnda-s-e</i>	<i>ōnda-s-t</i>

Verben i andra konjugationen bildar grupper på olika sätt utifrån infinitiv och presens å ena sidan och preteritum/supinum å andra sidan. Följande typer kan urskiljas inom andra konjugationen enligt hur infinitiv och presens sg. förhåller sig till varandra: 1) stammar som slutar på tonande konsonant, *m*, och (alltid lång) vokal; 2) stammar på *ll*, *nn*, *n*; 3) stammar på *r*; 4) stammar på **j* (vilket återspeglas som *-e* [e̞]) med a) långa, b) korta rötter. Exempel ges i tabell 14.

Tabell 14. Morfofonologiska typer inom andra konjugationen

Typ	Infinitiv; presens pl.	Presens sg.	Imperativ	
			Sg.	Pl.
1	<i>kēp</i> 'köpa'	<i>kēpär</i>	<i>kēp</i>	<i>kēpe</i>
	<i>glēm</i> 'glömma'	<i>glēmär</i>	<i>glēm</i>	<i>glēme</i>
	<i>leva/liva</i> 'leva'	<i>levär/livär</i>	<i>lēv</i>	<i>leve</i>
	<i>trū</i> 'tro'	<i>trūär</i>	<i>trū</i>	<i>trūe</i>
2	<i>häll</i> 'hälla'	<i>hälldär</i>	<i>häll</i>	<i>hälle</i>
	<i>bränn</i> 'bränna'	<i>bränndär</i>	<i>bränn</i>	<i>bränne</i>
	<i>lön</i> 'låna'	<i>löndär</i>	<i>lön</i>	<i>löne</i>
3	<i>hēr</i> 'höra'	<i>hēr</i>	<i>hēr</i>	<i>hēre</i>
4a	<i>riņņe</i> 'omge'	<i>riņņär</i>	<i>riņņe</i>	
	<i>sēke</i> 'söka'	<i>sēkär</i>	<i>sēk</i>	<i>sēke</i>
4b	<i>sjöle</i> 'sälja'	<i>sjōļ</i>	<i>sjōļ</i>	<i>sjōļe</i>
	<i>äre</i> 'plöja'	<i>ār</i>	<i>ār</i>	<i>äre</i>
	<i>säte</i> 'sätta'	<i>sätär</i>	<i>sätt</i>	<i>säte</i>
	<i>kräve</i> 'kräva'	<i>krävär</i>	<i>kräv</i>	<i>kräve</i>

I preteritum och supinum indelas andra konjugationens verb i fyra morfofonologiska grupper: 1) de med ändelsen *-t*, som förekommer efter rötter som slutar på *s*, *n*, *ll*, *t* (om *t* inte följer *äi*), *k*, *p*, *ld*: *blēs* 'blåsa' – *blēst*; *lön* – *lönt*; *still* 'ge mat' – *stillt*; *höld* 'hälla' – *hōlt*; *sēke* – *sēft*; *kēp* – *kēft*; 2) de med ändelserna *-d* (efter *m*, *mm*, *nn*, *v*, *d*, och alla vokaler förutom diftongen *äi*), och *-d* (efter *r*, *ļ*): *drēm* 'drömma' – *drēmd*; *klämm* 'klämma' – *klāmd*; *bränn* – *brānd*; *leva/liva* – *lēvd*; *hēr* – *hēd*; *sjöle* – *sjōd*; *svōļge* 'svälja' – *svōd*; *hēņe* 'hänga' – *hēmd*; *bigge* 'bygga' – *bēvd*; *rū* 'ro' – *rūd*; 3) de med ändelsen *-dd* (efter *äi* och ibland efter *ē*): *strāi* 'strö' – *strāidd*; *kļ[ē:]* (*pō*) 'klä på' – (*pō*)-*kļ[ē:]dd* (jämta *-kļēd*); och 4) de med nolländelse: *hitt* 'hitta' – *hitt*.

Verben *lägge* 'lägga', *sīnas* 'synas', *smāre* 'smörja', *säte* 'sätta', *sätjas* 'sätta sig', *äre* 'plöja' förändrar rotvokalen: *lād*, *sōndest*, *smōd*, *satt*, *satest* (och *sattes*), *ōd*.

Former för andra konjugationens *s*-former ges i tabell 15.

Tabell 15. *S*-former, andra konjugationen

Infinitiv; presens pl.	Presens sg.; imperativ sg.	Imperativ pl.	Preteritum/supinum
<i>skäll-as</i> 'gräla'	<i>skäll-s</i>	<i>skäll-s-e</i> (änt)	<i>skäll-t-es-t</i>
<i>gehēras</i> 'behöva'	<i>gehēš</i>	—	<i>gehēdest</i>
<i>läggjas</i> 'lägga sig'	<i>lägg-s</i>	<i>lägg-s-e</i>	<i>lādest</i>
<i>sätjas</i> 'sätta sig'	<i>sätt-s</i>	<i>sätt-s-e</i>	<i>sattest/satest</i> AL LU// <i>sattes</i> MP
<i>dūas/dōas</i> 'duga'	<i>dūss</i>	—	<i>dūdest/dōdest</i>
<i>bāias</i> 'be'	<i>bāitts</i>	<i>bāittse</i>	<i>bāiddest</i>
<i>līas</i> 'lyda'	<i>litts</i>	<i>littse</i>	<i>līdest/līddest</i>

Isolerade konjugationsmönster av (ursprungligen) svaga verb ges i tabell 16.

Tabell 16. Verben *gära*, *gärjas*, *hōa* och *säi*

Infinitiv	Presens		Imperativ		Preteritum	Supinum
	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.		
<i>gära</i> 'göra'; <i>gärjas</i> 'göras; jäsa'	<i>gār</i> <i>gāšš</i>	<i>gāra</i> <i>gārjas</i>	<i>gār</i> —	<i>gāre</i> —	<i>gjūđ</i> <i>gjūđest</i>	
<i>hōa</i> 'ha'	<i>hār</i>	<i>hōa</i>	?	?	<i>hāv</i>	<i>hāve</i>
<i>säi</i> 'säga'	<i>säiar</i>	<i>säi</i>	<i>säi</i>	<i>säie</i>	<i>sā</i>	<i>sōa</i>

I mina inspelningar förekommer 72 starka verb. Här anför jag några exempel som är grupperade efter de gamla avljudsklasserna.

Klass 1:

bīt 'bita' – *bāit* – *bite*; *bļī* – *bļāi* – *bļōē*; *gnī* 'gnida' – *gnāi*//*gnīđ* – *gnēē*//*gnīđ*;
rī 'rida' – *rāi*//*rīđ* – *rēē*//*rīđ*; *rīv* – *rāiv*//*rīvd*//*rīva* – *rive*//*rīvd*//*rīva*;
stīv (upp) 'stiga (upp)' – *stāiv* – *stīve*; *vrī* 'vrída' – *vrāi*//*vrīđ* – *vrēē*//*vrīđ*

Klass 2:

bjū 'bjuda' – *bjōū*//*bjūđ* – *bjōē*//*bjūđ*; *brūt* – *brōūt* – *brūte*; *drūp* – *drōūp* – *drūpe*/*drōpe*;
flū 'flyga' – *flōū* – *flōē*; *flūt* 'flyta' – *flōūt* – *flūte*/*flōte*; *frūs* – *frōūs* – *frūse*;
ljū 'ljuga' – *lōū* – *lōē*; *rūk* 'ryka' – *rōūk* – *rūke*; *skjūt* – *skjōūt* – *skūte*; *tjūt* – *tjōūt* – *tjūte*

Klass 3:

bind – *band* – *bunde*; *brinn* – *brann* – *brunne*; *drikk* – *drakk* – *drukke*; *hinn* – *hann* – *hunne*;
rinn – *rann* – *runne*; *sinke* 'sjunka' – *sank* – *sunke*; *smäll* – *small* – *smulle*;
smält – *smalt* – *smulte*; *spinn* – *spann* – *spunne*; *sprinj* 'spricka' – *spranj* – *sprunje*;
stinj 'stinga' – *stanj* – *stunje*; *sväll* – *svall* – *svülle*;
triske 'tröska' – *trask*//*triskja* – *truske*/*trüske*//*triskja*

Klass 4:

bāra – *bār* – *büre*; *kuma* 'komma' – *komm* – *kume*; *skāra* – *skār* – *sküre*;
sōa 'sova' – *sō* – *sūe*; *stjōla* 'stjåla' – *stjūđ* – *stjōle*

Klass 5:

bāa 'be' – *bā* – *bāē*; *gāva* – *gāv* – *gāve*; *jāta* – *ōt* – *jāte*; *ligge* – *lō* – *lēa*; *läsa* – *lās* – *läse*;
sīte 'sitta' – *satt* – *satt*; *sī* 'se' – *sō* – *sīđ*; *vara* – *vār* – *vare*

Klass 6:

drāa 'dra' – *drū* – *drōē*; *dāi* 'ō' 'dö' (om djur) – *dū* 'ō' – *ō-dūe*;
fāštō 'förstå' – *fāštū* – *fāštōē*; *gāi* 'skälla' – *gū* – *gūe*; *lē* 'skratta' – *lū* – *lūe*;
slō – *slū* – *slāe*; *stō* – *stū* – *stōē*; *svāre* – *svār* – *svüre*; *tōa* 'ta' – *tū* – *tāe*

Klass 7:

fall – foll – falle; fō – fī – fōe; grōt – grāit – grote; gō – gī – gōe; hugg – hogg – hugge

S-former av starka verb ges i tabell 17.

Tabell 17. Starka verb: s-former

Infinitiv; presens pl.	Presens sg.; imperativ sg.	Imperativ pl.	Preteritum	Supinum
<i>brūtas</i> 'brytas'	<i>brūts</i>	—	<i>brōütes(t)</i>	<i>brütest</i>
<i>klūas</i> 'klyvas'	<i>klüss</i>	—	<i>kļōüstest</i>	<i>kļōest</i>
<i>stiņņas</i> 'stingas'	<i>stiņņs</i>	—	<i>staiņņest</i>	<i>stuiņņest</i>
<i>slōas</i> 'släss'	<i>sloss</i>	<i>slōse//slōase</i>	<i>slusstes(t)</i>	<i>slāest</i>

Oregelbundna verbformer ges i tabell 18.

Tabell 18. Oregelbundna verb

Infinitiv	Presens		Imperativ		Preteritum	Supinum
	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.		
<i>lāta</i> 'lāta'	<i>lātār</i>	<i>lāta</i>	<i>lāt</i>	<i>lāte</i>	<i>lāivd</i>	<i>lāivd, lote</i>
<i>lōt</i> 'ō' 'sluta'	<i>lōtār</i> 'ō	<i>lōt</i> 'ō	<i>lōt</i> 'ō	<i>lōte</i> 'ō	<i>lāivd</i> 'ō	<i>lāivd, lote</i> 'ō
—	<i>kann</i>	<i>kuna</i>	—	—	<i>kunt</i>	
—	<i>ska</i>		—	—	<i>skilt</i>	
<i>vara</i>	<i>jār/jār</i>	<i>jāra</i>	<i>vār</i>	<i>vare</i>	<i>vār</i>	<i>vare</i>
—	<i>vill</i>	<i>vila</i>	—	—	<i>vilt</i>	
<i>vīta</i> 'veta'	<i>vāit</i>	<i>vīta</i>	—	—	<i>visst</i>	<i>vīta</i>

Particip

Presens particip bildas med suffixet *-ande*. Vanligen förekommer det efter rörelseverb (*kuma*, *bāra* 'ō' 'ge sig av') och efter verbet *blī*: *Vallan kumār sallande mā buskan* 'Herden kommer och driver boskapen'. I attributiv ställning har presens particip förekommit bara i ett exempel: *kokande vatn*.

Perfekt particip bildas efter det mönster som visas i tabell 19.

Tabell 19. Former för perfekt particip

Konj.	Infinitiv	Perfekt particip			
		Mask.	Fem.	Neut.	Pl.
1	<i>boka</i> 'baka'	<i>boka//bokandār</i>	<i>boka</i>	<i>boka//bokat</i>	<i>boka//bokandar</i>
	<i>vatn</i> 'vattna'	<i>vatna//vatnandār</i>	<i>vatna</i>	<i>vatna//vatnat</i>	<i>vatna//vatnandar</i>

2	<i>kväss</i> 'väsä'	<i>kvässtär</i>	<i>kvässt</i>		<i>kvässtar</i>
	<i>läiv</i> 'lämä'	<i>läivdär</i>	<i>läivd</i>		<i>läivdar</i>
	<i>bränn</i> 'bränna'	<i>brändär</i>	<i>bränd</i>		<i>brändar</i>
	<i>bigge</i> 'bygga'	<i>bēvdär</i>	<i>bēvd</i>		<i>bēvdar</i>
	<i>skjöle</i> 'skölja'	<i>skjōdär</i>	<i>skjōd</i>		<i>skjōdar</i>
3	<i>bīt</i> 'bita'	<i>bitndär</i>	<i>bite</i>	<i>bitet</i>	<i>bitndar</i>
	<i>bind</i> 'binda'	<i>bundndär</i>	<i>bunde</i>	<i>bundet</i>	<i>bundndar</i>
	<i>drikk</i> 'dricka'	<i>drukkendär</i>	<i>drukke</i>	<i>drukket</i>	<i>drukkendar</i>
	<i>skära</i>	<i>skürendär</i>	<i>sküre</i>	<i>sküret</i>	<i>skürendar</i>
	<i>tōa</i> 'ta'	<i>täendär</i>	<i>täe</i>	<i>täet</i>	<i>täendar</i>

Referenser

- Grinevald, Colette & Michel Bert, 2011. Speakers and Communities. I *The Cambridge handbook of endangered languages* (45–65), red. av Peter K. Austin & Julia Sallabank. Cambridge University Press.
- Mankov, Aleksandr, 2011a. Slovoizmenenije susjtjestvitel'nykh v dialekte sela Starosjvedskoje. *Vestnik PSTGU. Serija III: Filologija* 24: 32–43.
- Mankov, Aleksandr, 2011b. Dialekt sela Starosjvedskoje: Materialy k opisaniju prilagatel'nykh i mestoimenij. *Vestnik PSTGU. Serija III: Filologija* 25: 37–54.
- Mankov, Aleksandr, 2012. Slovoizmenenije glagolov v dialekte sela Starosjvedskoje. *Vestnik PSTGU. Serija III: Filologija* 28: 7–25.
- Mankov, Aleksandr, 2013a. Dialekt sela Starosjvedskoje: obzor morfologii. I *Mir sjvedskoj kul'tury* (55–105), red. av Tamara A. Torstendahl-Salytjeva. Moskva.
- Mankov, Aleksandr, 2013b. Skandinavskij ostrov v slavjanskoj jazykovoj srede. Dialekt sela Starosjvedskoje: imja susjtjestvitel'noje. *Slovene. International Journal of Slavic Studies* 2/1: 60–110.
- Mankov, Alexander, 2014. A Scandinavian island in a Slavonic linguistic environment. The dialect of Gammalsvenskby: Nouns (Paper 2). *Slovene. International Journal of Slavic Studies* 3/1: 120–170.

Bilaga 1

Tionde nordiska dialektologkonferensen – Deltagarförteckning

- Almenningen, Olaf, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
- Alvtörn, Lovisa, Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, Institutet för språk och folkminnen
- Andréasson, Maia, ESST, Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet
- Andersson, Erik, Svenska språket, Åbo Akademi
- Arboe, Torben, Peter Skautrup Centret, Institut for Æstetik og Kommunikation,
Aarhus Universitet
- Askeland, Anne Renette, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
- Berg, Ivar, Institutt for språk og litteratur,
Noregs teknisk-naturvitenskaplige universitet i Trondheim
- Berg-Olsen, Sturla, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
- Bergström, Susanne, Ordbok över Finlands svenska folkmål, Institutet för de inhemska språken
- Bihl, Björn, Institutionen för språk, litteratur och interkultur, Karlstads universitet
- Björklöf, Sofia, Finskugriska språk, Helsingfors universitet
- Braunmüller, Kurt, Institut für Germanistik, Universität Hamburg
- Ellingsve, Eli Johanne, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
- Engø, Anne, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
- Fridell, Staffan, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet
- Grünthal, Riho, Finskugriska språk, Helsingfors universitet
- Grönvall, Camilla, Institutionen för språk, litteratur och interkultur, Karlstads universitet
- Grønvik, Oddrun, Institutt for lingvistiske og nordiske studium, Universitetet i Oslo
- Gudiksen, Asgerd, Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet
- Gunleifsen, Elin, Institutt for nordisk og mediefag, Universitetet i Agder
- Gustavsson, Pamela, Svenska litteratursällskapet i Finland
- Hagren, Kristina, Dialekt och folkminnesarkivet i Uppsala, Institutet för språk och folkminnen
- Helland, Per Arne, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet
- Holmen, Jon, Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo
- Hovmark, Henrik, Nordisk Forskningsinstitut, Afdeling for Dialektforskning,
Københavns Universitet
- Hurtta, Heikki, Suomen murteiden sanakirja, Institutet för de inhemska språken
- Håkansson, David, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet
- Ivars, Ann-Marie, Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors universitet
- Johannessen, Janne Bondi, Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Tekstlab og MultiLing,
Universitetet i Oslo
- Johansson, Lars-Erik, Höskolan i Skövde

- Jónsdóttir, Margrét, Fakulteten för isländska språket och kulturen, Islands universitet
 Julien, Marit, Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet
 Karlholm, Annika, Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, Institutet för språk och folkminnen
 Karlsen, Helene Urdland, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
 Karlsen, Knut E., Institutt for lingvistik og nordistikk, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
 Korhonen, Tarja, Suomen murteiden sanakirja, Institutet för de inhemska språken
 Kristoffersen, Gjert, Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier,
 Universitetet i Bergen
 Lappalainen, Hanna, Finska språket, Helsingfors universitet
 Larsson, Ida, Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo
 Leinonen, Therese, Nordiska språk, Åbo universitet
 Löfström, Malin, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet
 Maegaard, Marie, Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet
 Mankov, Alexander, St. Tikhons humanistiska universitet, Moskva
 Monka, Malene, Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet
 Mutka, Ragny, Dialektens vänner i Karleby
 Mølkjer, Lars Bo, Det Kongelige Bibliotek
 Nilsen-Nygaard, Astrid, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
 Nilsson, Gunvor, Institutionen för humaniora-, utbildnings- och samhällsvetenskap,
 Örebro universitet
 Nordberg, Bengt, Nordiska språk, Uppsala universitet
 Nuolijärvi, Pirkko, Institutet för de inhemska språken
 Paulsrud, Emil, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet
 Pedersen, Inge Lise, Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet
 Pedersen, Karen Margrethe, Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet
 Persson, Martin, Nordiska språk, Stockholms universitet
 Quist, Pia, Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet
 Raag, Raimo, Institutionen för moderna språk, Uppsala universitet
 Rabb, Viveca, Svenska språket, Åbo Akademi
 Riad, Tomas, Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet
 Riebler, Michael, Skandinavisches Seminar, Universität Freiburg
 Rosenkvist, Henrik, Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet
 Rönnbacka, Maria, Ordbok över Finlands svenska folkmål, Institutet för de inhemska språken
 Rødningen, Dagfinn, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
 Røyneland, Unn, MultiLing, Universitetet i Oslo
 Sandström, Caroline, Ordbok över Finlands svenska folkmål, Institutet för de inhemska språken
 Sandøy, Helge, nordisk, Universitetet i Bergen
 Sapir, Yair, Lärande och miljö, Högskolan Kristianstad

Schötz, Susanne, ESST, Humanistlaboratoriet, Lunds universitet
 Skadberg, Kåre, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
 Strandberg, Mathias, Svenska Akademiens ordbok
 Sundberg, Eva, Åland
 Sundgren, Eva, Utbildning, kultur och kommunikation, Mälardalens högskola
 Svahn, Margareta, Nordiska språk, Uppsala universitet
 Syrjäla, Väinö, Nordica, Helsingfors universitet
 Södergård, Lisa, Svenska litteratursällskapet i Finland
 Søfteland, Åshild, Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo
 Teinler, Jannie, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet
 Theilgaard, Liisa, Afdeling for dialektforskning, Nordisk Forskningsinstitut,
 Københavns Universitet
 Thelander, Kerstin, Nordiska språk, Uppsala universitet
 Thelander, Mats, Nordiska språk, Uppsala universitet
 Thelin, Eva, Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, Institutet för språk och folkminnen
 Toivonen, Ida, ICS/SLALS, Carleton University
 Torp, Arne, Institutt for lingvistiske og nordiske studium, Universitetet i Oslo
 Vangsnes, Øystein A., Institutt for språkvitenskap,
 Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet
 Vikør, Lars, Institutt for lingvistiske og nordiske studium, Universitetet i Oslo
 Westerberg, Anna, Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, Institutet för språk och folkminnen
 Wetås, Åse, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
 Wikner, Sarah, Åbo Akademi & Svenska litteratursällskapet i Finland
 Wikstrøm, Solveig, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
 Wilbur, Joshua, Skandinavisches Seminar, Universität Freiburg
 Worren, Dagfinn, Norsk Ordbok 2014, Universitetet i Oslo
 Åkerlund, Carola, Ordbok över Finlands svenska folkmål, Institutet för de inhemska språken
 Öhman, Janina, Språkarkivet, Svenska litteratursällskapet i Finland
 Östman, Jan-Ola, Nordica, Helsingfors universitet

Bilaga 2

Konferensprogrammet för Tionde nordiska dialektologkonferensen

Plats: Alandica Kultur och Kongress, Strandgatan 33, Mariehamn, Åland

Onsdagen den 20 augusti 2014

14.00–15.45 Registrering + kaffe med tilltugg

15.45–16.15 Auditoriet: Konferensen öppnas av lantrådet **Camilla Gunell**

16.15–17.15 Plenarföredrag: **Unn Røynealand**

Hva skal til for å høres ut som du hører til?

Forestillinger om dialektale identiteter i det senmoderne Norge

Ordf. Jan-Ola Östman

17.15–17.30 Paus

Auditoriet

Ramsö

Fiskö

Ordf. Inge Lise Pedersen

Ordf. Anna Westerberg

Ordf. Ida Toivonen

17.30–18.00 Margareta Svahn, *Västsvenska ungdomar "gör" dialekt*

Gunvor Nilsson, *Värdande ord och stämningsskapande uttryck i dialekten. En ordstudie utgående från Bysockensmålet*

Marit Julien, *Mikrovariasjon i norsk langdistansebinding*

18.00–18.30 Elin Gunleifsen, *Modeller for språklig endring sett i lys av en studie i virkelig tid*

Torben Arboe, *"Et par øjne så skarpe som svenske fjæl" – nordiske og andre nabolande i jysk og dansk fraseologi*

Øystein Alexander Vangsnes, *"Shit vad med folk det är på Ikea en söndag!" Kvantorlause mengdeeksklamativar i norske dialektar og svensk*

19.00– Middag på Alandica

Torsdagen den 21 augusti 2014

08.30–09.00 Registrering

09.00–10.00 Plenarföredrag: **Ann-Marie Ivars**

Den nordfinländska dialektgränsen

Ett klassiskt problem i finlandssvensk dialektforskning

Ordf. Helge Sandøy

10.00–10.30 Kaffe

Auditoriet

Ramsö

Fiskö

Ordf. Kurt Braunnüller

Ordf. Kerstin Thelander

Workshop 1: *Kontakter mellan skandinaviska och östersjöfinska språk i Baltikum.* Ordf. Riho Grünthal
Riho Grünthal, *Inledning till workshoppen*

10.30–11.00 Malene Monka, *Mobilitet og sprogforandring – hvordan hænges det sammen?*

Therese Leinonen, *Många olika slags finlandssvenska*

Raimo Raag, *Svenskans kontakter med estniska genom tiderna: en översikt*

11.00–11.30 Eva Sundgren, *Vad kan kategoriseras som ackommodation i samtal och vem anpassar sig till vem?*

Mathias Strandberg, *Historiska och dialektgeografiska frågor kring accentueringen av sammansatta ord*

Sofia Björklöf, *Svenska lånord i estniskans nordöstra stranddialekt vid Finska viken*

- 11.30–12.00 Emil Paulsrud, *Dagens dialektsituation i Mora: Från individ till samhälle* Margrét Jónsdóttir, *Förändringar och variation i användningen av verbet kvíða*
- 12.00–13.00 Lunchbuffé
Auditoriet Ordf. Eva Sundgren Ramsö Ordf. Henrik Hovmark Fiskö Workshop 1 fortsätter
- 13.00–13.30 Caroline Sandström & Maria Rönnbacka, *Förändringar i verbens fonologi och morfologi i dialekterna i Pedersöre i Österbotten och Sibbo i Nyland* Dagfinn Rødningen & Knut E. Karlsen, *Finske lånnord i norsk – og i Norsk Ordbok* Riho Grünthal, *Mångfaldiga språkkontakter vid Östersjöns östkust ur liviskans perspektiv*
Allmän diskussion om kontakterna mellan skandinaviska och östersjöfinska språk i Baltikum
- 13.30–14.00 Ida Toivonen, *Apokope av slutvokal i åländska infinitiver* Lars-Erik Johansson, *Dialektologin som forskningstradition: aktörs- eller strukturinriktning?*
- 14.00–14.15 Paus
Auditoriet Ordf. Therese Leinonen Ramsö Ordf. Marit Julien Fiskö Workshop 2: *Dokumentationslingvistik inom nordisk dialektologi*
Ordf. Michael Riessler & Joshua Wilbur
Michael Rießler, *Inledning till workshoppen*
Joshua Wilbur, *Nordisk dialektologi och samisk språkdokumentation: Icke-nordiska språkmateriel som källa för nordisk dialektologi*
- 14.15–14.45 Pirkko Nuolijärvi, *Demografi och dialektförändring i finskan* Ida Larsson & Björn Lundquist, *Ordföljd och partiklar i norska dialekter och äldre svenska* Liisa Theilgaard, *Moldalpartiklers topologi og skopus*
- 14.45–15.15 Demonstration Heikki Hurtta & Tarja Korhonen, *Den finska dialektordboken Suomen murteiden sanakirja på nätet* Øystein Alexander Vangnes & Janne Bondi Johannessen, *Nordisk forskningsinfrastruktur for dialektforskning: Nordisk dialektkorpus og Nordisk syntaksdatabase*
- 15.15–15.45 Demonstration Sturla Berg-Olsen, Oddrun Grønvik, Dagfinn Rødningen, Jon Holmen & Christian-Emil Smith Ore, *Kart som elektronisk inngang til talemålsdata* Martin Persson, *Ett nordöstskånskt vokalsystem i förändring*
- 15.45–16.15 Kaffe med tilltugg
- 16.15–17.15 Plenarföredrag: **Tomas Riad**
Kameleonter och zebbor i nordgermanska dialekter
Ordf. Pirkko Nuolijärvi
- 17.30–18.30 Möjlighet att se en utställning av handskrifter och material på åländska dialekter vid Ålands landskapsarkiv (Självstyrelsegården, Strandgatan)
- 19.00– Middag på Alandica

Fredagen den 22 augusti 2014

08.30–09.00	Registrering		
09.00–10.00	Plenarföreläsning: Hanna Lappalainen <i>Variation, förändring, interaktion – personliga pronomen i Helsingforsfinska</i> Ordf. Caroline Sandström		
10.00–10.30	Kaffe		
	<u>Auditoriet</u> Ordf. Arne Torp	<u>Ramsö</u> Ordf. Mats Thelander	<u>Fiskö</u> Workshop 3: <i>Estlandssvenska</i> Ordf. Henrik Rosenkvist
10.30–11.00	Kurt Braunmüller, <i>Nyt lys over de vestjyske dialekter</i>	Lisa Södergård & Therese Leinonen, <i>Att sammanställa en talspråkskorpus – utmaningar och problem</i>	Henrik Rosenkvist, <i>Projektet ESST – en presentation</i>
11.00–11.30	Ivar Berg, <i>Kor gamle er dei norske dialektane?</i>	Björn Bihl & Camilla Grönvall, <i>Dialektala uppdateringar på Facebook</i>	Maia Andréasson, <i>”Hår bondgårdn hav äit hampsticke” – om kvantitativa pronomen och bestämdhet i estlandssvenskans nominalfraser</i>
11.30–12.00	Helge Sandøy, <i>Oppfatninger av dialekt på 1700-talet i Norge</i>	Staffan Fridell, <i>Supradentalernas datering</i>	Henrik Rosenkvist, <i>Negationsharmoni i estlandssvenska</i>
12.00–13.00	Lunchbuffé		
	<u>Auditoriet</u> Ordf. Martin Persson	<u>Ramsö</u> Ordf. Malin Löfström	<u>Fiskö</u> Workshop 3 fortsätter
13.00–13.30	Eva Sundberg & Ida Toivonen, <i>Äländska lateraler</i>	Viveca Rabb, <i>Uppfatningar om Vasasvenska: inne i och utanför staden</i>	Susanne Schötz, Francis Nolan & Eva Liina Asu, <i>En akustisk studie av [l] i estlandssvenska</i>
13.30–14.00	Gjert Kristoffersen, <i>Tonal mikrovariasjon i ovansiljansmål</i>	Väinö Syrjälä, <i>Folkdialektologi i Sydösterbotten</i>	Alexander Mankov, <i>The dialect of Gammal-svenskby: an outline of morphology</i>
14.00–14.15	Paus		
	<u>Auditoriet</u> Ordf. Björn Bihl	<u>Ramsö</u> Ordf. Staffan Fridell	<u>Fiskö</u> Ordf. Torben Arboe
14.15–14.45	<u>Demonstration</u> Lisa Södergård, <i>Talko – korpus över den talade svenskan i Finland</i>	Jannie Teinler, <i>Hur låter de egentligen? Om granarnas talspråk i ett standardspråksnära dialektområde</i>	Sturla Berg-Olsen, <i>Revisjonen av Norsk Ordbok a–h og konsekvensar for dialektdelen av verket</i>
14.45–15.15	<u>Demonstration</u> Janne Bondi Johannessen, Øystein Alexander Vangnes, Björn Lundquist, Ida Larsson, Kristine Bentzen, Piotr Garbacz, Marit Julien, Stig Rognes, Christine Bjerkan Østbø & Anders Nøklestad, <i>Nye isoglosser illustrert i det nye nettstedet for nordisk språk: NALS – Nordic Atlas of Language Structures (Online)</i>	Sarah Wikner, <i>Svenskan i Helsingfors ur talarnas eget perspektiv</i>	Asgerd Gudiksen, <i>Dialektændringer i 1800-tallet – horisontal eller vertikal konvergens?</i>

- 15.15–15.45 Kaffe med tilltugg
 15.45–16.45 Plenarföreläsning: **Karen Margrethe Pedersen**
Syntaktiske oplysninger i dialektordbøger og store nationale ordbøger
 Ordf. Øystein Alexander Vangsnes
- 18.00– Besök på Sjöfartsmuséet
 19.15– Konferensmiddag på Nautical

Lördagen den 23 augusti 2014

- 09.00–10.00 Plenarföreläsning: **Pia Quist**
Sprog-krop-sted: Dialektsamfundets meningskabende orden
 Ordf. Margareta Svahn
- 10.00–10.30 Kaffe
Auditoriet Ramsö Fiskö
 Workshop 4: *Dialekt og turisme* Ordf. Janne Bondi Johannesen Ordf. Sturla Berg-Olsen
 Ordf. Marie Maegaard & Malene Monka
- 10.30–11.00 Marie Maegaard & Malene Monka, *Inledning till workshoppen* David Håkansson, *Expletivt 'det' i svenska dialekter* Per Arne Helland, *Härjedalsmålet – en norsk dialekt?*
- 11.00–11.30 Marie Maegaard & Malene Monka *“Og til sidst skal de hen forbi kasseapparatet” – konstruktionen af den autentiske bornholmske vinoplevelse gennem brug af traditionel bornholmsk dialekt* Åshild Søfteland, *“Ja det er jo det eg seier”. Om det- og der-utbrytning i norske dialekter* Dagfinn Worren, *Eit maskulint i-mål*
- 11.30–12.00 Jan-Ola Östman, *Lingvistiska dialektlandskap som uttryck för identitet, exotism och självintervention* Henrik Hovmark, *Verdenshjørner i danske dialekter: udbredelse og typer*
- 12.05– Avslutning och dialektologkonferensen 2018
 12.30–13.30 Lunchbuffé
 13.45– Ekspedition: Bussen avgår kl. 13.45

Poster

Susanne Bergström & Carola Åkerlund,
Tidslinje för Ordbok över Finlands svenska folkmål – från begynnelse till nätutgivning

Bilaga 3

Konferenskommittén för Tionde nordiska dialektologkonferensen

Susanne Bergström-Söderlund, Institutet för de inhemska språken

Pamela Gustavsson, Svenska litteratursällskapet i Finland

Saara Haapamäki, svenska språket, Åbo Akademi

Gunilla Harling-Kranck, nordiska språk, Tammerfors universitet

Lars Huldén†, Nordica, Helsingfors universitet

Hanna Lehti-Eklund, Nordica, Helsingfors universitet

Jan Lindström, Nordica, Helsingfors universitet

Leila Mattfolk, Institutet för de inhemska språken

Kristina Nikula†, nordiska språk, Tammerfors universitet

Lieselott Nordman, Nordica, Helsingfors universitet

Marianne Nordman, nordiska språk, Vasa universitet

Viveca Rabb, svenska språket, Åbo Akademi

Caroline Sandström, Institutet för de inhemska språken

Lisa Södergård, Svenska litteratursällskapet i Finland

Camilla Wide, nordisk filologi, Åbo universitet

Barbro Wiik, svenska, Åbo Akademi i Vasa

Carola Åkerlund, Institutet för de inhemska språken

Jan-Ola Östman, Nordica, Helsingfors universitet



Mariehamn

Tryckt i Finland av Unigrafia
Helsingfors 2017

Pärm: Olli Miettinen

ISSN 1795-4428

ISBN 978-951-51-2996-3 (hft)

ISBN 978-951-51-2997-0 (pdf)

